

Jiri Ylimäki

ePrivacy-lainsäädännön vaikutukset taloushallinnon palveluja tarjoavan yrityksen näkökulmasta

ePrivacy-lainsäädännön vaikutukset taloushallinnon palveluja tarjoavan yrityksen näkökulmasta

Jiri Ylimäki
Opinnäytetyö
Syksy 2020
Liiketalous
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma, Oikeuden ja hallinnon suuntautumisvaihtoehto

Tekijä(t): Jiri Ylimäki

Opinnäytetyön nimi: ePrivacy-lainsäädännön vaikutukset taloushallinnon palveluja tarjoavan yrityksen näkökulmasta

Työn ohjaaja: Lea Isopoussu-Koponen

Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Syksy 2020

Sivumäärä: 33

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan Euroopan komission ehdotusta sähköisen viestinnän tietosuoja-asetukseksi ja sen vaikutuksia taloushallintoalan yrityksen näkökulmasta. Aihe on ajankohtainen, sillä asetusta alettiin valmistelemaan pian yleisen tietosuoja-asetuksen voimaan tulon jälkeen.

Lähtökohtana opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi oli laadullinen ja lainopillinen menetelmä. ePrivacy-asetuksen valmistelun viivästymisen myötä päädyttiin kirjallisuuskatsaukseen. Opinnäytetyössä perehdytään taloushallintoalan nykytilanteeseen, valmisteilla olevaan ePrivacy-asetukseen, aiheeseen liittyviin lakeihin ja asetuksiin, sekä taloushallintoalan yrityksen tietosuojaselosteisiin. Lisäksi opinnäytetyössä on käytetty lähteenä oikeuskirjallisuutta ja asiantuntijoiden lausuntoja.

Henkilötietojen käsittelystä säädettiin hiljattain voimaantulleella tietosuoja-asetuksella. Se asetti vaatimukset henkilötietojen käsittelylle ja käyttäjien yksityisyydensuojalle. Näitä vaatimuksia on tarkoitus täydentää sähköisen viestinnän osalta ePrivacy-asetuksella. ePrivacy-asetuksen olisi tarkoitus olla GDPR:ää täydentävä ja tukeva asetusta. Tässä opinnäytetyössä tutkitaan, millaisia täydennyksiä uusi asetusta toisi ja mitä yhteneväisyyksiä GDPR:n kanssa sillä on.

Tutkimuksessa huomattiin, että taloushallintoalan toimijat ovat reagoineet uusiin tietosuoja velvoitteisiin tehokkaasti ja alalla noudatetaan tällä hetkellä hyvin esimerkiksi läpinäkyvyyden periaatteita. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa ja ePrivacy-asetuksessa on paljon yhtäläisyyksiä, kuten suostumuksen periaate, sekä määräykset (sähköisen viestinnän) tietojen käsittelystä ja poistamisesta. Lopputulema oli, että lopullisia vaikutuksia on vielä tässä vaiheessa hankala arvioida, ePrivacy ehdotuksen ollessa vielä käsittelyvaiheessa.

Asiasanat: Sähköisen viestinnän tietosuoja-asetus, henkilötietojen suoja, yleinen tietosuoja-asetus, tietosuoja, taloushallinto

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Business Economics, option of Law and Administration

Author(s): Jiri Ylimäki

Title of thesis: Effects of ePrivacy-regulation from the point of view of financial administration company

Supervisor(s): Lea Isopoussu-Koponen

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2020

Number of pages: 33

This thesis observes the proposal for Regulation on Privacy and Electronic Communications by the European commission and the effects it has from the point of view of a financial administration company. The subject is a current issue because the preparations for the regulation begun shortly after the General Data Protection Regulation came into effect.

Premise for the research method in this thesis was qualitative and legal method. Due to delay in the preparation of the ePrivacy regulation, literature review was chosen. In this thesis we get acquainted with the current situation of financial administration field, the ePrivacy regulation that is in preparation, laws and decrees related to the subject, as well as privacy statements of a company working in financial administration. Additional sources that were used are legal literature and professional statements.

The General Data Protection Regulation directs handling of personal data. It set the requirements for the handling of personal data and for the privacy of users. These requirements are meant to be complemented and backed up by the ePrivacy regulation. This thesis carries out research on how the new regulation would complement the GDPR and what kind of similarities they would have.

The research shows that companies working in the field of financial administration have reacted well regarding the new responsibilities regarding privacy and the field obeys the principle of transparency well. The General Data Protection Regulation and the ePrivacy regulation share a lot of similarities, such as the principle of consent and orders regarding the handling and deleting of (electronic communications') data. The outcome of the research is that it is hard to evaluate the final effects yet, as the ePrivacy regulation is still in processing.

Keywords: Regulation on Privacy and Electronic Communications, protection of personal data, General Data Protection Regulation, data protection, financial administration

SISÄLLYS

LYHENTEET.....	6
1 JOHDANTO.....	7
1.1 Tutkimusongelma.....	7
1.2 Lähteiden esittely.....	7
1.3 Opinnäytetyön sisältö & menetelmäkuvaus.....	8
2 TOIMIALAN KUVAUS.....	9
2.1 Taloushallintoala Suomessa.....	10
2.2 Alan näkymät.....	10
2.3 Henkilötietojen käsittely taloushallintoalalla ja digitaalisuus.....	12
3 EHDOTUS E-PRIVACY ASETUKSEKSI.....	14
3.1 Tarve uudelle asetukselle.....	15
3.2 Ehdotuksen tarkoitus ja yleiset säännökset.....	16
3.3 Tietojen suojaaminen.....	18
3.4 Oikeus valvoa sähköistä viestintää.....	19
3.5 Asetukseen valmistautuminen EU:ssa ja Suomessa.....	19
4 TUTKIMUS.....	22
4.1 Toteutus.....	22
4.2 Tietosuojaselosteen tarkastelu ja havainnointi.....	23
4.3 Toteamukset.....	26
5 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	28
6 POHDINTA.....	30
LÄHTEET.....	32

LYHENTEET

EU	Euroopan unioni
KOM	Euroopan komission ehdotus
POK	Euroopan unionin perusoikeuskirja 2012/C 326/02
SEUT	Sopimus Euroopan unionin toiminnasta
TSA, GDPR	Tietosuoja-asetus, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2016/679

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimusongelma

Taloushallintoalan yritykset tarjoavat asiakkailleen laajan kirjon palveluita, kuten kirjanpitoa, palkanlaskentaa, veroneuvontaa ja konsultointia. Asiakkaina ovat yrittäjät ja yritykset. Taloushallintoalalla käsitellään paljon arkaluontoisia tietoja, sillä samalla kun käsitellään asiakkaiden tietoja, tulee käsiteltäväksi myös heidän työntekijöidensä, sekä asiakkaiden asiakkaiden tietoja. Tutkimusongelma on siis palveluja tarjoavan yrityksen asiakasyritysten ja heidän työntekijöidensä yksityisyydensuoja. Opinnäytetyö voisi toimia kehittämistehtävänä asiakkaiden yksityisyyden parantamiseksi tutkimalla ja vertailemalla EU-lainsäädäntöä yksityisyyden ja tietosuojan osalta tilitoimiston ja sen asiakkaiden näkökulmasta.

1.2 Lähteiden esittely

Koska tässä opinnäytetyössä tarkasteltava komission ehdotus on vielä käsittelyvaiheessa ja verrattain tuore, aiheeseen liittyvää kirjallisuutta on saatavilla huonosti, mistä johtuen pääpaino tässä opinnäytetyössä käytettävillä lähteillä on lailla, lakien esitöillä, sekä Euroopan Unionin säädöksillä. Tukena käytetään myös taloushallintoalan toimijan tietosuojaselosteita. Alla on esitelty tärkeimmät lähteet. Täydellinen lähdeluettelo löytyy opinnäytetyön lopusta.

Opinnäytetyön päälähteenä on komission ehdotus sähköisen viestinnän tietosuoja-asetukseksi 2017/0003. Tukevina lähteinä ovat yleinen tietosuoja-asetus 2016/679, sekä muut erinäiset lait, kuten tietosuojalaki ja kumottu henkilötietolaki. Taloushallintoalaa käsittelevän osuuden lähteinä toimii Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisema taloushallintoalan Toimialaraportti, sekä taloushallintoliiton ja tilastokeskuksen tiedot. Lisäksi tärkeimpinä kirjallisina lähteinä ovat Korpisaaren, Pitkäsen & Warma-Lehtisen kirja Uusi tietosuojalainsäädäntö, sekä Sanna Lahden ja Tero Salmisen teos Digitaalinen taloushallinto.

1.3 Opinnäytetyön sisältö & menetelmäkuvaus

Opinnäytetyö koostuu tietoperustasta, tutkimusosasta ja johtopäätöksistä sekä pohdinnasta. Pääluvussa kaksi – toimialan kuvaus – kuvataan taloushallinnon toimialaa ja nykytilannetta Suomessa. Luvun tarkoituksena on toimia tietoperustana tutkimukselle, sekä käydä läpi sitä, millainen taloushallinnon toimiala on ja miten digitaalisuus näkyy taloushallintoalalla.

Toisessa osassa eli pääluvussa kolme, avataan ePrivacy asetusta ja sen tärkeimpiä artikloja, sekä perusteluita. Ehdotuksen tarvetta ja tarkoitusta on käsitelty myös Komission esityksen johdannossa, johon on myös pureuduttu. Koska esitys on hyvin laaja, jokaista artiklaa ei käydä kokonaisuudessaan läpi, vaan paljon on jouduttu tiivistämään jo senkin vuoksi, että asioiden sisäistäminen on lukijalle helpompaa.

Tutkimusosa löytyy neljännessä pääluvusta. Siitä löytyy kuvaus tehtävistä tutkimustoimista, sekä läpivienti tutkittavana olevasta tietosuojaselosteesta. Viidennessä osassa käsitellään tutkittua tietosuojaselostetta, sekä johtopäätöksiä, joita siitä pystytään tekemään. Kuudes luku tulee koostumaan aiheen ja työn tekemisen pohdinnasta.

Alun perin lähtökohtana oli tehdä opinnäytetyö laadullisena ja lainopillisena tutkimuksena, mutta koska käsiteltävä aihe on niin uusi, eikä vakiintunutta oikeuskäytäntöä periaatteessa vielä ole, otettiin tukevaksi menetelmäksi kirjallisuuskatsaus. Lisäksi tarkastellaan ja havainnoidaan alan tietosuojaselosteita.

2 TOIMIALAN KUVAUS

Taloushallintoalasta puhuttaessa tarkoitetaan lähtökohtaisesti Tilastokeskuksen toimialaluokituksen TOL 2008 mukaista toimialaluokkaa, johon sisältyy; laskentatoimi, kirjanpito, tilintarkastus ja veroneuvonta. Taloushallinnon toimialakokonaisuus jakautuu kolmeen alaluokkaan. Ensimmäinen alaluokka – kirjanpito ja tilinpäätöspalvelut – sisältää asiakkaan kirjanpidosta vastaamisen, tilinpäätöksen tekemisen, palkanlaskennan, sekä reskontrien laatimisen ja liikevaihtoverolaskelmien tekemisen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019.)

Toinen alaluokka – tilintarkastuspalvelut – tarkoittaa asiakkaan tilinpäätöksen, tilikauden kirjanpidon, sekä hallinnon ja toimintakertomuksen tarkastamista. (Tilintarkastuslaki 3:1 §.) Tilintarkastus on pakollinen osakeyhtiöissä, kommandiittiyhtiöissä, avoimissa yhtiöissä ja osuuskunnissa, mikäli toiminta on tarpeeksi isoa.

Kolmas alaluokka sisältää muut laskentatoimen palvelut. Tällaisia palveluita voi esimerkiksi olla tulo- ja varallisuusilmoitusten laadinta, sekä asiantuntijapalvelut kuten neuvonta tapauksissa, joissa asiakas tarvitsee apua vaikkapa verotukseen liittyvissä kysymyksissä. Toimialalla perinteinen jako on ollut, että tilitoimistot tarjoavat kirjanpito- ja tilinpäätöspalveluita, kun taas tilintarkastustoimistot tarjoavat lähinnä tilintarkastuspalveluja. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019.)

Tilastolliset luokitukset vastaavat taloushallintoalalla melko hyvin toimialan jakautumista käytännössä, verrattuna moneen muuhun alaan. Ala on kuitenkin muutoksen kohteena, sillä taloushallintoalan yritykset ovat alkaneet tarjota asiakkaille myös muita palveluita, kuin toimialaluokituksen mukaiseen jakoon sisältyviä palveluita. Nykyään on todella yleistä, että taloushallintoalan yritykset ja erityisesti tilintarkastustoimistot, mutta jossain määrin myös tilitoimistot, tarjoavat asiakkaille muitakin palveluita kuin edellä esitetyissä kuvauksissa. Tilintarkastustoimistojen ja tilitoimistojen tehtävät osittain sekoittuvat toisiinsa ja taloushallintoalan yritykset tarjoavat asiakkaille monenlaista taloushallinnon konsultointia. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019.)

2.1 Taloushallintoala Suomessa

Taloushallinto on kohtuullisen suuri toimiala nykypäivän Suomessa. Noin joka viides alan yritys kuuluu Taloushallintoliittoon, jonka jäsenet hoitavat jo yli 150 000 yrityksen ja yhteisön taloushallintoa. Näistä taloushallintoliiton jäsenten asiakkaista suurin osa on pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Liiton jäsenyrityksissä lasketaan niin ikään joka kuukausi yli 500 000 palkkanauhaa asiakkaiden kirjanpidon ja muun taloushallinnon lisäksi. (Taloushallintoliitto, 2019.)

Taloushallintoala on säilynyt yritysten lukumäärältä, sekä henkilöstömäärältä suurin piirtein sama viite vuosien ajan. Tästä huolimatta alan liikevaihto on kuitenkin parantunut muutamassa vuodessa. Tätä kirjoittaessani viimeisimmät toimialakohtaiset tiedot, joista käy ilmi toimipaikkojen lukumäärä, henkilöstö, sekä liikevaihto ovat vuodelta 2017.

Yritysten toimipaikat toimialoittain muuttujina Vuosi, Toimiala (TOL 2008) ja Tiedot

	Yritysten toimipaikat (lkm)	Yritysten toimipaikkojen henkilöstö (htv)	Yritysten toimipaikkojen liikevaihto (1 000 euroa)
2017			
69201 Kirjanpito- ja tilinpäätöspalvelu	4 479	12 333	1 032 191
69202 Tilintarkastuspalvelu	568	3 865	554 122
69209 Muu laskentatoimen palvelu	75	113	15 689

KUVIO 1. Taloushallintoalan toimipaikat, henkilöstö ja liikevaihto 2017. (Tilastokeskus 2019.)

Oheisessa kuviossa on esitelty vuoden 2017 tilanne. Taloushallintoalalla oli yhteensä 5122 toimipaikkaa, jotka työllistivät yhteensä 16 311 henkilöä. Alan liikevaihto oli yhteensä yli puolitoista miljardia euroa. (Tilastokeskus 2017.)

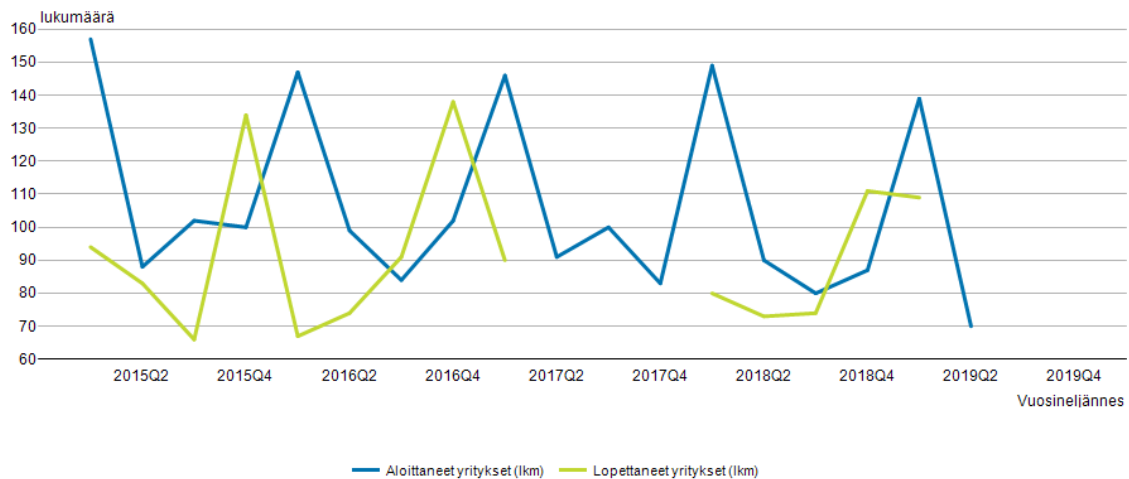
2.2 Alan näkymät

Taloushallintoalan markkinanäkymät ovat tällä hetkellä valoisat Suomessa. Alan tulevaisuus näyttää vakaalta ja hyvältä, toisin kuin esimerkiksi monilla teknologiateollisuuden ja liike-elämän palveluiden aloilla, jotka ovat enemmän vaikutusalttiita maailmantaloudelle, sekä erityisesti julkisen sek-

torin kysynnän muutoksille. Koko toimialan, eli kirjanpidon, tilintarkastuksen ja veroneuvonnan kehitys on ollut hyvin tasaista. Tilastokeskuksen mukaan suhteellinen liikevaihto alalla on ollut tasaisessa kasvussa viimeisien vuosien ajan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019.)

Alan tasaisuus näkyy myös lakiasiain- ja laskentatoimen toimialalla perustettujen ja lopettaneiden yritysten tasaisuudesta. Se, kuinka yrityskanta uusiutuu kohtalaisen tasaisesti, sen sijaan että alalla olisi merkittäviä kasvu- tai laskukausia, kertoo alan vakiintumisesta. Seuraavassa kuvaajassa on esitelty aloittaneiden ja lopettaneiden lakiasiain- ja laskentatoimen yritysten lukumäärä vuodesta 2015 alkaen. Vuonna 2017 lopettaneiden yritysten lukumäärästä ei ole tietoa.

Yrityskanta, aloittaneet ja lopettaneet yritykset muuttujina Tiedot ja Vuosineljännes. KOKO MAA, 69 Lakiasiain- ja laskentatoimen palvelut.

Lähde: Aloittaneet ja lopettaneet yritykset, Tilastokeskus

KUVIO 2. Lakiasian- ja laskentatoimen aloittaneet ja lopettaneet yritykset. (Tilastokeskus 2019.)

Kenties suurin taloushallintoalan ongelma tällä hetkellä liittyy osaavaan työvoimaan. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan moni taloushallintoalan yritys on raportoinut, että heillä on vaikeuksia löytää sellaisia työntekijöitä, joiden tekemästä työstä voi laskuttaa asiakasta. Eli toisin sanoen työmarkkinoilta löytyy lähinnä tekijöitä, joilla on alan perusopinnot, mutta he vaativat lisäkoulutusta tai harjoittelua, kunnes heidän tekemästään työpanoksesta syntyy voittoa yritykselle. Erityisesti pulaa on kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntijoista, sekä osaavista palkanlaskijoista. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017.)

2.3 Henkilötietojen käsittely taloushallintoalalla ja digitaalisuus

Työn luonteesta johtuen taloushallintoalalla joudutaan käsittelemään paljon asiakkaiden tietoja, joista osa saattaa olla arkaluontoisia. Asiakkaiden tietojen lisäksi käsitellään paljon myös asiakkaiden työntekijöiden tietoja, sekä joskus mahdollisesti myös asiakkaiden asiakkaiden tietoja. Tiedoista voi käydä ilmi esimerkiksi asiakasyritysten liikesalaisuuksia, asiakkaiden tekemiä sopimuksia heidän asiakkaidensa kanssa, taloustietoja, tai asiakkaiden työntekijöiden henkilötietoja.

TSA määrittää EU-tasolla henkilötietojen käsittelyn säännökset ja sen voimaantulo on laittanut useimmat yritykset päivittämään henkilötietoja koskevia käsittelyohjeitaan. Se määrittää muun muassa organisaatioissa käsiteltävien henkilötietojen sallittua sisältöä, käyttötarkoituksia, käyttäjiä ja säilytysaikaa. Säännösten mukaisesti organisaatioiden on henkilön niin pyytäessä pystyttävä esittämään henkilöstä keräämäänsä tiedot asetetussa ajassa.

Taloushallinnossa käsitellään henkilötietoja ainakin matkalaskuprosessissa, mutta usein myös asiakasrekisterissä ja laskutuksessa ja toimialasta riippuen myös ostolaskuissa sekä kirjanpidossa. Henkilötietoja ylläpidetään esimerkiksi omien työntekijöiden, alihankkijoiden ja asiakkaiden osalta. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 90.)

Esimerkiksi tilintarkastajaa koskee myös salassapitovelvollisuus, jonka mukaan hän ei saa ilmaista ulkopuoliselle mitään tehtävää suorittaessaan tietoonsa saamaa asiaa, ellei siitä ole laissa erikseen säädetty. Tällaisia lakisäätteisiä seikkoja, joita tilintarkastajan salassapitovelvollisuus ei koske, ovat tiedot, jotka tilintarkastajan on ilmoitettava lain nojalla, tai joiden ilmaisemiseen on annettu suostumus, tai tietoa, johon viranomaisella, tuomioistuimella tai muulla henkilöllä on lakiperusteinen oikeus, tai sellaista asiaa, joka on jo tullut yleiseen tietoon. (Tilintarkastuslaki 4:8 §.)

Monissa yrityksissä palkkahallinto on merkittävä osa hallintoa ja se on usein organisoitu osaksi taloushallintoa. Palkanlaskennassa puolestaan tärkeä osa prosessin toimivuutta ja automatisointia on henkilötietojen, sekä muiden palkanlaskennassa käytettävien perustietojen ylläpito. Yksityisyyden suoja on olennainen osa toiminnallisia ratkaisuja ja tietojärjestelmien suunnittelua. (Lahti & Salminen 2014, 142-144.) Eurooppalaisessa tietosuojalainsäädännössä henkilötiedon määritelmä on erittäin laaja. Henkilötieto on määritelty aiemmin Suomessa henkilötietolaissa 523/1999, mutta kyseinen laki on nykyään kumottu. Sen sijaan on säädetty tietosuojalaki 1050/2018, jolla täsmennetään ja täydennetään Euroopan unionin yleistä tietosuojasetusta. Tässä laissa ei kuitenkaan määritellä enää henkilötietoja, vaan määritelmä löytyy tietosuojasetuksen 4 artiklan 1 kohdasta.

Henkilötiedolla tarkoitetaan kaikenlaisia luonnolliseen henkilöön, eli rekisteröityyn liittyviä tietoja, joiden perusteella hänet voidaan tunnistaa suoraan tai epäsuorasti. Erityisiä tunnistetietoja ovat esimerkiksi nimi, henkilötunnus, sijaintitieto tai verkkotunnistetieto tai jokin rekisteröidylle tunnusomainen ominaisuus. (TSA 4 art. 1 kohta.)

Taloushallintoalalla on pyritty jo usean vuoden ajan siihen, että mahdollisimman iso osa työstä pystyttäisiin digitalisoimaan ja hoitamaan automaattisesti. Digitaalisuudella tarkoitetaan sähköisessä muodossa olevan tiedon käsittelyä, siirtämistä ja varastointia sekä esittämistä/raportointia. Pyrittäessä mahdollisimman täydelliseen digitaalisuuteen tulee kaikki taloushallinnon tietovirrat pyrkiä hoitamaan sähköisesti toimittajien, asiakkaiden, viranomaisten, ynnä muiden sidosryhmien välillä. Tiedot kulkevat joko langattomasti tai langallisesti tietoverkkoja pitkin. Digitaalisella taloushallinnolla puolestaan tarkoitetaan sähköisen tiedonsiirron hyödyntämistä kaikessa taloushallinnon tietovirrassa, tietojen käsittelyä digitaalisessa muodossa paperittomasti sekä käsittelyvaiheiden automatisointia. Digitaalisuudesta on se hyöty, että sähköisessä muodossa olevaa tietoa on yleisesti tehokkaampi ja nopeampi käsitellä, siirtää, esittää ja varastoida, kuin esimerkiksi paperia. (Lahti & Salminen 2014, 19–24.)

Ohjelmistoissa on tapahtunut merkittävä kehitysloikka viimeisten vuosien aikana. Asiakasyritysten perusvaatimus taloushallinnon palveluja tarjoavalle yritykselle on nykyään, että työntekijöiden käyttämät sovellukset toimivat mobiililaitteilla eli älypuhelimilla kätevästi. Esimerkiksi matkalaskujen teossa hyödynnetään jo sitä, että kuvan kuitista voi ottaa kännykällä tai ostolaskuja voi hyväksyä suoraan puhelimesta. Jatkossa myös käyttöliittymien käsite on muuttumassa, kun yritysohjelmistoja voi käyttää esimerkiksi puheohjauksella tai keskustelemalla chattibotin kautta. Pilvipalveluilla ja mobiilikäytöllä mahdollistetaan työn tekeminen ajasta ja paikasta riippumatta. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 48–49.)

3 EHDOTUS E-PRIVACY ASETUKSEKSI

Euroopan unionin oikeus voidaan jakaa kahteen osaan, primaari- ja sekundaarinormeihin. Primaarinormeilla tarkoitetaan keskeisiä unionin perussopimuksia, Sopimusta Euroopan unionin toiminnasta (SEUT) ja Sopimus Euroopan unionista (SEU). Perussopimuksista käy ilmi EU:n rakenteelliset ominaispiirteet, sekä tavoitteet, joiden toteutumiseen pyritään yhdessä jäsenvaltioiden kanssa. Sekundaarinormit ovat johdettua oikeutta, jotka täydentävät ja konkretisoivat primaarinormien periaatteita ja politiikkoja. (Raitio 2016, 202–203.)

Euroopan unionin säädöksiä ovat unionin säätämät asetukset, direktiivit, päätökset, suositukset ja lausunnot. Asetus on yleispätevä, kaikilta osiltaan velvoittava säädös, jota sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Direktiivi on ohjesäädös, joka jättää jäsenvaltioille kansallisen päätätävällän muodoista ja keinoista. Unionin päätökset ovat myös kaikilta osin velvoittavia, mutta mikäli päätöksessä nimetään ne, joille se on osoitettu, päätös velvoittaa ainoastaan niitä, kun taas suositukset ja lausunnot eivät ole sitovia säädöksiä. (SEUT 288 art.)

Komissio ehdottaa toimintatavan valinnaksi asetusta, jotta voidaan varmistaa johdonmukaisuus yleisen tietosuojasetuksen kanssa ja oikeusvarmuus käyttäjille ja yrityksille. Näin myös varmistetaan yhtenäisyys jäsenvaltioiden lainsäädännössä. Uusi ehdotus asetukseksi on erityissäädös (lex specialis) suhteessa yleiseen tietosuojasetukseen, jota tällä uudella asetuksella täsmennetään ja täydennetään henkilötiedoiksi luokiteltavien sähköisen viestinnän tietojen osalta. Mikäli ehdotus ei nimenomaisesti kata jotain henkilötietojen käsittelyyn liittyvää kysymystä, se kuuluu yleisen tietosuojasetuksen soveltamisalaan. (KOM/2017/0003, 2.)

Unionin jäsenvaltioille jätetään mahdollisuus asetuksessa asetettujen rajojen puitteissa pitää voimassa tai ottaa käyttöön kansallisia säädöksiä, joissa täsmennetään ja selkeytetään tässä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamista sääntöjen tehokkaan soveltamisen ja tulkinnan varmistamiseksi. (KOM/2017/0003, johdanto 7 kohta.) Asetuksessa käytetään eurooppalaisesta sähköisen viestinnän säännöstöstä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 24 vahvistettua sähköisten viestintäpalvelujen määritelmää. Kyseinen määritelmä kattaa paitsi internetyhteyspalvelut ja kokonaan tai pääosin signaalien siirtämisestä koostuvat palvelut myös henkilöiden väliset viestintäpalvelut, olivatpa ne numeroihin perustuvia vai eivät, kuten VoIP-palvelut, pikaviestintäpalvelut ja verkkopohjaiset sähköpostipalvelut. (KOM/2017/0003, johdanto 11 kohta.)

Eprivacy-asetuksen johdannon kahdeksannessa kohdassa sanotaan seuraavaa: ” Tätä asetusta olisi sovellettava sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajiin, yleisesti saatavilla olevien luettelojen julkaisijoihin ja sähköisen viestinnän mahdollistavien ohjelmistojen tarjoajiin, mukaan lukien tietojen haku ja esittäminen internetissä. Tätä asetusta olisi sovellettava myös luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin, jotka käyttävät sähköisiä viestintäpalveluja suoramarkkinointiin tai kerätäkseen loppukäyttäjien päätelaitteisiin liittyvää tai niille tallennettua tietoa.” (KOM/2017/0003, johdanto 8 kohta.)

Asetuksen vaikutuksia tilitoimistopalveluja tarjoavan yrityksen näkökulmasta puntaroidessa, tulee miettiä, onko taloushallintoalan yritys johdannon 8-kohdan tarkoittama toimija. Tässä on tärkeää huomata kohta, jossa sanotaan, että asetusta voidaan soveltaa myös oikeushenkilöihin.

3.1 Tarve uudelle asetukselle

Uusi ePrivacy-asetuksena tunnettu ehdotus koskee sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin – eli direktiivin 2002/58/EY henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyydensuojasta sähköisen viestinnän alalla – uudelleentarkastelua. Vanhan direktiivin uudelleentarkastelun tarve perustuu puolestaan Unionin digitaalisten sisämarkkinoiden strategian uudistustavoitteisiin. Digitaalisten sisämarkkinoiden strategian tavoite on parantaa luottamusta digitaalipalveluihin ja parantaa niiden turvallisuutta EU-alueella. (KOM/2017/0003, 2.)

Suomessa vuoden 2002 sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi pantiin täytäntöön säätämällä sähköisen viestinnän tietosuojalaki 516/2004, jolla kumottiin yksityisyydensuojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta annettu laki 565/1999. (HE 125/2003 vp.) Sähköisen viestinnän tietosuojalaki on myös sittemmin kumottu tietoyhteiskuntakaarena tunnettuna lailla sähköisen viestinnän palveluista 917/2014.

EU on sitoutunut henkilötietojen ja yksityisyyden korkeatasoiseen suojeluun, joka perustuu perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklaan. Perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa turvataan jokaisen oikeus yksityis- ja perhe-elämän, kodin, viestien, sekä henkilötietojen kunnioittamiseen ja suojaan. Henkilötietojen käsittelyn on myös oltava asianmukaista ja riippumaton viranomaisen valvoo näiden sääntöjen noudattamista. (POK, 7 ja 8 art.)

DSM-strategian – eli Euroopan unionin digitaalisten sisämarkkinoiden strategian – myötä toteutettiin myös tietosuojasäännösten uudistus ja yleinen tietosuoja-asetus 2016/679, jonka vaikutukset näkyvät jo vahvasti jäsenmaiden tietosuojakäytännöissä. (KOM/2017/0003, 2.)

Nykyisen säännösten tavoitteet ja periaatteet ovat edelleen päteviä, mutta sähköisen viestinnän tietosuojadirektiiviä tarkistettiin edellisen kerran vuonna 2009, jonka jälkeen vuosikymmenen aikana teknologia ja markkinoiden taloudellinen kehitys ovat olleet merkittävät, eikä direktiivi ole pysynyt teknisen kehityksen tasalla, mikä puolestaan on johtanut tietosuojatyhjiöön, kun käytetään uutta teknologiaa ja viestintäpalveluita. Kuluttajat ja yritykset käyttävät perinteisten viestintäpalvelujen sijaan yhä enemmän uusia internet-välitteisiä viestintäpalveluja, kuten VoIP-palveluja eli internet-puheluita, pikaviestintäpalveluita ja verkkopohjaisia sähköpostipalveluita. (KOM/2017/0003, 2.)

Oikeusperustaa ehdotukselle muodostaa Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus. Sopimuksen 16 artiklan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Sähköinen viestintä, johon osallistuu luonnollinen henkilö, katsotaan yleensä henkilötiedoiksi, mistä johtuen luonnollisten henkilöiden yksityisyyden suojelun viestinnässä ja tällaisten tietojen käsittelyssä olisi perustuttava 16 artiklaan. Artiklan nojalla voidaan antaa sääntöjä yksilöiden suojelusta unionin toimielinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja jäsenvaltioiden suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä silloin, kun ne toteuttavat unionin oikeuden soveltamisalaan kuuluvia toimia, sekä sääntöjä, jotka koskevat näiden tietojen vapaata liikkuvuutta. (KOM/2017/0003, 3.)

3.2 Ehdotuksen tarkoitus ja yleiset säännökset

Asetuksen sisältö ja tarkoitusperät esitellään ehdotuksen johdannossa. Johdannon 41. kohdassa on tiivistetty, että asetuksen tavoitteena on erityisesti suojata luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan henkilötietojen suojaan sekä varmistaa henkilötietojen vapaa liikkuvuus unionissa. (KOM/2017/0003, johdanto 41 kohta.)

Luonnollisten henkilöiden perusoikeuksien turva juontuu Euroopan unionin perusoikeuskirjasta, jonka mukaan viestinnän yksityisyyden kunnioittaminen on olennainen ulottuvuus yksityis- ja perhe-elämän, kodin ja viestien kunnioittamista. (KOM/2017/0003, johdanto 1 kohta.)

Viestintätarkoitukseen käytettävät palvelut ja niiden tekninen toimittaminen ovat kehittyneet huomattavasti. Jotta voidaan varmistaa tehokas ja yhtäläinen suoja loppukäyttäjille, käytetään euroopalaisesta sähköisen viestinnän säännöstöstä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä KOM/2016/0590 vahvistettua sähköisten viestintäpalvelujen määritelmää. Määritelmä kattaa internetyhteyspalvelut ja kokonaan tai pääosin signaalien siirtämisestä koostuvat palvelut. Tällaisia ovat esimerkiksi henkilöiden väliset viestintäpalvelut, kuten VoIP-palvelut eli internet-puhelut, pikaviestimet ja verkkopohjaiset sähköpostipalvelut. (KOM/2017/0003, johdanto 11 kohta.)

Sähköisen viestinnän tiedot voivat myös paljastaa oikeushenkilöihin liittyviä tietoja, kuten liikesalaisuuksia tai muita luottamuksellisia tietoja, joilla on taloudellista arvoa. Tästä johtuen asetuksen säännöksiä pitäisi soveltaa luonnollisten henkilöiden lisäksi myös oikeushenkilöihin. Lisäksi tällä asetuksella olisi varmistettava, että yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiä sovelletaan myös loppukäyttäjiin, jotka ovat oikeushenkilöitä. (KOM/2017/0003, johdanto 3 kohta.)

ePrivacy-asetuksen ensimmäisen luvun artiklat 1–4 käsittävät kohteen, aineellisen soveltamisalan, alueellisen soveltamisalan ja edustajan, sekä määritelmät. Asetuksen kohteena on luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden perusoikeuksien- ja vapauksien suojelua koskevat säännöt sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamisessa ja käytössä. Ensimmäisessä artiklassa myös kerrotaan, että asetuksella varmistetaan sähköisen viestinnän tietojen ja viestintäpalvelujen vapaa liikkuvuus unionissa. Asetuksen säännöillä täsmennetään ja täydennetään asetusta 2016/679 joka siis on yleinen tietosuoja-asetus.

Aineellisesta soveltamisalasta säädetään muun muassa, että asetusta ei sovelleta sähköisiin viestintäpalveluihin, jotka eivät ole yleisesti saatavilla. Neljännessä artiklassa puolestaan kerrotaan määritelmiä, joita sovelletaan. Tällaisia ovat esimerkiksi yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiset määritelmät sähköisestä viestintäverkosta, sähköisestä viestintäpalvelusta, sekä loppukäyttäjistä. Sähköisen viestinnän tiedot määritellään tarkoittamaan itse viestinnän sisältö ja sen metadatta. Sähköisen viestinnän sisältö voi puolestaan olla mitä tahansa viestintäpalvelujen välityksellä vaihdettua sisältöä, kuten tekstiä, puhetta, videota, kuvia ja ääntä. (KOM/2017/0003, 1–4 art.)

3.3 Tietojen suojaaminen

Tietojen suojaamisen osalta esityksen sisältö on hyvin samantapainen kuin Yleisessä tietosuojasetuksessa. Lähtökohtaisesti sähköisen viestinnän tietojen käsittelylle täytyy olla peruste ja asianomaisen suostumus hänen tietojensa käsittelystä. Sähköisen viestinnän tiedot ovat luottamuksellisia, eikä muilla kuin asianomaisilla loppukäyttäjillä ole oikeutta sähköisen viestinnän tietoihin puuttumiseen, eli kuunteluun, salakuunteluun, tallennukseen, seurantaan, lukemiseen, tietojen sieppaamiseen, valvomiseen tai käsittelyyn muullakaan tavalla, ellei sitä sallita erikseen tässä asetuksessa. (KOM/2017/0003, 5 art.)

Verkkojen- ja palveluntarjoajien on sallittua käsitellä viestinnän tietoja ja sähköisen viestinnän metadataa tietyin edellytyksin, mutta palveluntarjoajan on poistettava tai vähintään anonymisoitava viestien tiedot ja metadata sen jälkeen, kun asianomainen vastaanottaja on vastaanottanut sähköisen viestinnän sisällön. Edellytyksiä tietojen käsittelylle ovat esimerkiksi se, että käsittely on tarpeen viestinnän välittämiseksi tai se, että asianomainen on antanut suostumuksensa viestinnän tietojensa käsittelyyn. (KOM/2017/0003, 6 art & 7 art.)

Loppukäyttäjien päätelaitteille tallennettujen tietojen suojaamisesta säädetään, että muiden kuin asianomaisten loppukäyttäjien suorittama päätelaitteen käsittely- ja tallennustoimintojen käyttö ja tiedonkeruu on kielletty. Toimenpiteet ovat kuitenkin sallittuja seuraavin perustein: se on tarpeen yksinomaan sähköisen viestinnän välittämiseen sähköisessä viestintäverkossa, loppukäyttäjä on antanut suostumuksensa, se on tarpeen loppukäyttäjän pyytämän tietoyhteiskunnan palvelun tarjoamiseksi tai jos se on tarpeen verkkosivustojen yleisömittausta varten, edellyttäen että mittauksen suorittaa loppukäyttäjän pyytämän tietoyhteiskunnan palvelun tarjoaja. (KOM/2017/0003, 8 art.)

Tietojen suojaamista turvaa myös se, että edellytetään suostumus sähköisen viestinnän tietojen käsittelyyn. Suostumuksen määritelmästä ja edellytyksistä säädetään Yleisen tietosuojasetuksen mukaisesti. Samoin loppukäyttäjillä on myös oikeus peruuttaa antamansa suostumus milloin tahansa Yleisen tietosuojasetuksen säännösten mukaisesti. (KOM/2017/0003, 9 art.)

3.4 Oikeus valvoa sähköistä viestintää

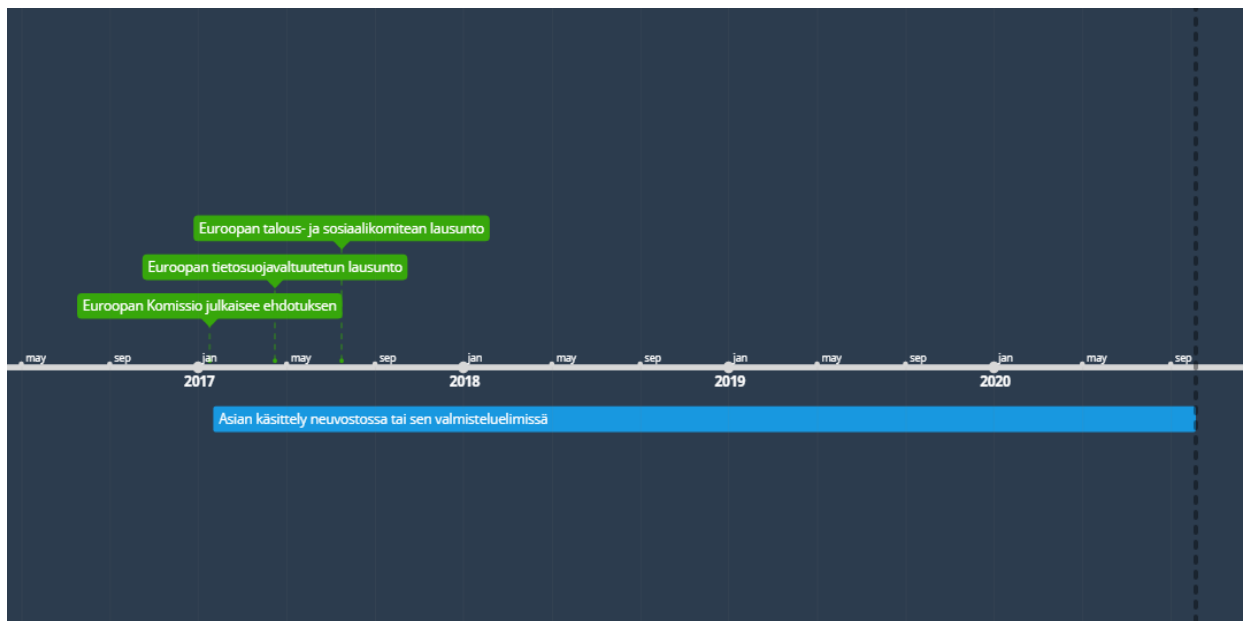
Ehdotuksen kolmannessa luvussa turvataan luonnollisen henkilön ja oikeushenkilön oikeuksia valvoa sähköistä viestintää. Tällaisia oikeuksia on muuan muassa mahdollisuus estää tunnistustietoja, sekä mahdollisuus kieltäytyä vastaanottamasta tulevia puheluita tietyin edellytyksin. Edellä mainitut mahdollisuudet on myös annettava loppukäyttäjille yksinkertaisin keinoin ja maksutta.

Poikkeuksena tunnistuksen tarjoamiseen ja rajoittamiseen on 13 artiklan mukaisesti: Riippumatta siitä, onko kutsuva loppukäyttäjä estänyt kutsuvan tilaajan tunnistuksen, hätäpalveluihin soitetessa yleisesti saatavilla olevien, henkilöiden välisten numeroihin perustuvien viestintäpalvelujen tarjoajien on liittymäkohtaisesti ohitettava kutsuvan tilaajan tunnistuksen esto ja metadatan käsittelyä koskeva loppukäyttäjän kieltäminen tai suostumuksen puuttuminen hätäviestintää käsitteleviä organisaatioita varten, mukaan lukien hätäkeskukset, tällaisiin viesteihin vastaamiseksi. (KOM/2017/0003, 12 & 13 art.)

3.5 Asetukseen valmistautuminen EU:ssa ja Suomessa

Alun perin ePrivacy-ehdotuksen oli tarkoitus tulla sovellettavaksi 25 päivästä toukokuuta 2018, samalla kumoten direktiivin 2002/58/EY tuosta päivämäärästä alkaen. Asetus olisi kaikilta osiltaan velvoittava ja sellaisenaan sovellettava kaikissa Euroopan Unionin jäsenvaltioissa. Ehdotus jättää jäsenvaltioille kuitenkin mahdollisuuden kansallisiin poikkeustoimenpiteisiin tietyissä perustelluissa tarkoituksissa. (KOM/2017/0003, 27–29 art.)

Oikeusministeriö on EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) loppumietinnössä kommentoinut ehdotusta lyhyesti. Työryhmän mukaan asetusehdotus liittyy monin tavoin yleisen tietosuoja-asetuksen sisältöratkaisuihin, mistä johtuen tavoitteena olisi ollut saada uusi asetusehdotus voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun yleistä tietosuoja-asetustakin aletaan soveltamaan. Nyt kuitenkin näyttää, että asetusehdotuksen voimaantulo on myöhästymässä reilusti, sillä jäsenvaltiot eivät pääse asiasta yhteisymmärrykseen. (Oikeusministeriö 2018, 36.)

KUVIO 2. Asetuksen eteneminen.

Edellä olevassa kuviossa olen aikajanaa kuvannut asetuksen etenemisen. Se sai ensimmäisen kerran Komission hyväksynnän ja tuli julkiseksi alkuvuodesta 2017, jonka jälkeen siitä antoivat lausunnot Euroopan tietosuojavaltuutettu ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitea. Asetus on ollut alusta saakka käsiteltävänä Euroopan unionin neuvostossa tai sen valmisteluelimissä, mutta merkittäviä harppauksia ei olla otettu.

Erinäiset toimielimet, kuten Euroopan tietosuojaneuvosto ovat pyrkineet hoputtamaan lainsäätäjiä ePrivacy-asetuksen valmistelussa. Euroopan tietosuojaneuvosto antoi maaliskuussa 2019 virallisen lausuman, jossa se kehottaa EU:n lainsäätäjiä tehostamaan toimia sähköisen viestinnän tietosuoja-asetuksen hyväksymiseksi. Neuvoston mukaan tämä on olennaisen tärkeää tietosuojan ja sähköisen viestinnän luottamuksellisuuden varmistamiseksi. Tietosuojaneuvosto toteaa, että uusi asetusta ei saa missään olosuhteissa alentaa nykyisen sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 2002/58/EY tarjoaman suojan tasoa, minkä lisäksi sen on täydennettävä yleistä tietosuoja-asetusta. (Euroopan tietosuojaneuvosto 2019.)

Tarve EU-lainsäädännön uudistamiselle näkyy esimerkiksi siinä, että Ylen tekemässä haastattelussa kotimaiset tietosuoja-asiantuntijat ovat sitä mieltä, että tällä hetkellä esimerkiksi suomalaiset eivät nauti EU-perusoikeuskirjan takaamia oikeuksia kotimaisia verkkopalveluja käyttäessään. Perusoikeuskirjan oikeuksista on kerrottu aiemmin tässä luvussa. Suomalaisilla verkkosivuilla noudatetaan pääsääntöisesti Liikenne- ja viestintäviraston suosittelemaa linjaa, jonka mukaan seurannan

estäminen olisi loppukäyttäjän vastuulla. Tässä korostuu suostumuksen periaate, jonka mukaan seurantateknologian pitäisi olla oletuksena pois päältä. Nettiä käyttävälle ihmiselle olisi muutenkin tehtävä nykyistä paremmin selväksi, mihin hän sitoutuu antaessaan verkkosivuille suostumuksensa. Apulaistietosuojavaltuutettu Anu Talus on hiljattain antanut määräyksen, joka on Suomessa tärkeä Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen ennakkotapaus. Hän pyysi yhtä yritystä muuttamaan tapaa, jolla se pyytää käyttäjän suostumusta evästeiden käyttöön. (Yle 2019, viitattu 11.10.2020.)

Ylenkin haastattelema tietosuoja-asiantuntija Heikki Tolvanen on jakanut loppuvuodesta 2019 Twitterissä sähköpostiviestin, jonka hän on saanut Euroopan unionin kyberturvallisuuden ja yksityisyydensuojaa verkossa koskevan politiikan yksikön päälliköltä, Jakub Boratynskiltä. Kirjeessä Boratynski vahvistaa, että jo nykyinen sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi vaatii suostumuksen informaation käsittelylle. Lisäksi verkkosivun käyttäjille on kerrottava datan keruuseen liittyvistä toimenpiteistä. Verkkosivun on saatava aktiivinen suostumus ennen evästeiden käyttämistä, eikä pelkkä selailun jatkaminen, klikkailu tai skrollailu sivulla käy suostumukseksi. (Twitter, Boratynski sähköpostiviesti 12.11.2019.)

4 TUTKIMUS

Tarkoituksena oli tutkia ePrivacy-asetuksen vaikutuksia yleisesti taloushallintoalan palveluita tarjoavan yrityksen toimintaan. Tutkimusongelma nousi esille, kun muutama vuosi sitten sovellettavaksi tullut yleinen tietosuoja-asetus asetti omat haasteensa alalle. Nyt pohdittavaksi tuli, vaatiiko uusi asetus jotain toimenpiteitä. Tavoitteena on perehtyä, miten taloushallintoalalla on pantu täytäntöön yleistä tietosuoja-asetusta ja millaisia muutoksia ja haasteita tämä uusi, GDPR:ää täydentävä asetus toisi.

4.1 Toteutus

Sähköisen viestinnän tietosuoja-asetuksen käsittely on vielä kesken ja siihen on todennäköisesti tulossa vielä muutoksia ennen lopullista säätämistä. Aiheesta ei myöskään ole vielä oikein kirjallisuutta. Näin ollen koin tarpeelliseksi täydentää opinnäytetyötä myös yleisen tietosuoja-asetuksen pohjalta.

Koska asetus ei ole edennyt juurikaan opinnäytetyöprosessin aikana, en kokenut tarpeeksi haastatella taloushallintoalalla toimivaa asiantuntijaa. On myös otettava huomioon mahdolliset liikesalaisuudet, joten konkreettisen pohjan saamiseksi tälle opinnäytetyölle käytetään tutkimusmenetelmänä havainnointia. Havainnoin näin ollen alan tietosuojaselosteita. Liikesalaisuudella tarkoitetaan tietoa, jolla on taloudellista arvoa elinkeinotoiminnassa ja joka on suojattu riittävillä toimenpiteillä. Liikesalaisuuden alainen tieto ei ole yleisesti kaikkien tiedossa tai helposti saatavilla. (Liikesalaisuuslaki 1:2§.)

Alaluvussa 2.3 käsittelin taloushallintoalan tietojenkäsittelyä ja rekisterinpitäjänä toimimista. Näin ollen rekisterinpitäjänä toimivana yrityksenä tietosuoja-asetuksen 30 artiklan mukaisesti henkilötietorekisteriä pitävällä yrityksellä tulee olla seloste käsittelytoimista, eli toisin sanoen tietosuojaseloste. (TSA 30 art.)

Päädyin siihen tulokseen, että parhaiten tietoa taloushallintoalan yritysten toimenpiteistä sähköisen viestinnän tietosuoja koskien saadaan alalla toimivien yritysten tietosuojaselosteista, jotka ovat

julkisesti kenen tahansa saatavilla eivätkä siten ole liikesalaisuuden alaisia. Katsoin myös tietosuojaselosteen olevan käypä informaation lähde, sillä uusi asetus on aiemmin opinnäytetyössä mainitun mukaisesti erityissäädös suhteessa yleiseen tietosuojasetukseen, eli yleinen tietosuojasetus toimii pohjana, jota ePrivacy-asetus sitten täydentää.

4.2 Tietosuojaselosteen tarkastelu ja havainnointi

Tätä opinnäytetyötä varten tutkin paikallisen toimijan, Talenomin tietosuojaselostetta. Kyseisen tietosuojaselosteen kerrotaan kattavan Talenomin verkkosivut, asiakkaille suunnatut digitaaliset palvelut, sekä taloushallintopalveluiden tuotantojärjestelmiä. Tietosuojaselosteeseen sisältyvissä rekisteriselosteissa on mainittu rekisterin nimi, sovellettu lainsäädäntö, rekisterinpitäjä, yhteyshenkilö, sekä tietosuojavastaava. Lisäksi selvitetään henkilötietojen käsittelyn tarkoitusta, rekisterien sisältöä, sekä tietojen luovuttamiseen liittyviä käytäntöjä.

Tietosuojaselosteeseen kuuluvat rekisteriselosteet kattavat markkinointirekisterin, asiakastietorekisterin, asiantuntijapalveluiden henkilötietorekisterin, kameravalvontarekisterin, puhelinnauhoitusten rekisterin, rekrytointirekisterin ja osakasluettelon rekisteriselosteet, mutta tässä opinnäytetyössä keskitytään tutkimaan tietosuojaselostetta yleisluontoisesti.

Yleisen tietosuojasetuksen 24 artiklassa puhutaan rekisterinpitäjän vastuusta. Sitä sovelletaan sekä rekisterinpitäjän tietojenkäsittelyyn, että henkilötietojen käsittelijän toimiin, kun niitä tehdään rekisterinpitäjän lukuun. (Korpisaari, Pitkänen & Warma-Lehtinen 2018, 269) Talenomin tietosuojaselosteessa kerrotaan henkilötietojen käsittelystä rekisterinpitäjän lukuun seuraavaa: ”Joissakin palveluissaan Talenom käsittelee henkilötietoja asiakkaan lukuun. Tällaisissa tapauksissa asiakas on muodostuneen henkilörekisterin rekisterinpitäjä ja Talenom toimii henkilörekisterin henkilötietojen käsittelijänä, henkilötietolain määrittämässä ominaisuudessa.”

Vuonna 2018 sovellettavaksi tullut yleinen tietosuojasetus paransi rekisteröidyn oikeuksia ja tietosuojaa. Sillä ohjataan rekisterinpitäjiä vastuulliseen ja läpinäkyvään tietojen käsittelyyn. Tähän liittyy rekisteröidyn informointia koskevat säännökset, joista ensimmäinen eli TSA 12 artikla antaa menettelysäännöksiä ja viittaa TSA 13—22 artikloihin annettavien tietojen sisällön osalta.

Näiden säännösten tavoitteena on se, että rekisteröidyn ihmisen tulisi kyetä ymmärtämään, miten hänen henkilötietojensa käsitellään. (Korpisaari, Pitkänen & Warma-Lehtinen 2018, 174)

Läpinäkyvyyden periaatteen mukaisuus, tietojen käsittelyn laillisuus ja käyttötarkoituksen ilmoittaminen, niin että rekisteröity ymmärtää itseensä kohdistuvat vaikutukset ovat Tietosuojasetuksen keskeisiä periaatteita. Sen lisäksi, että alan toimijoilla on ajantasaiset tietosuojaselosteet, on myös muistettava läpinäkyvyyden periaate, joka tarkoittaa sitä, ettei rekisteröidyn tarvitse erikseen valloisesti etsiä tietosuojaselosteita, vaan informaation pitää löytyä helposti myös samalta internet-sivustolta, johon hän antaa tietojansa. (Korpisaari, Pitkänen & Warma-Lehtinen 2018, 92)

Opinnäytetyötä varten tarkastelemassani taloushallintoalan tietosuojaselosteessa nämä keskeiset asiat on otettu huomioon ja näistä periaatteista ilmoitetaan heti tietosuojaselosteen alussa seuraavan kuvan mukaisesti.

Tietosuojan periaatteet	Talenomin tietosuojaperiaatteita ovat tietojen käsittelyn laillisuusperusteen ja käyttötarkoituksen ilmoittaminen, kerättävän ja käsiteltävän tietojen ilmoittaminen, tietojen tekninen, hallinnollinen ja fyysinen suojaaminen, lainmukainen tietojen tarkastus- ja muutospyyntömahdollisuus.
--------------------------------	--

KUVIO 4. Tietosuojaselosteen periaatteet. (Talenom 2018, Viitattu 2.9.2020.)

Rekisteröityjen oikeuksista kerrotaan myös jäljempänä tietosuojaselosteessa, vaikka siinä yritys tekeekin jälleen erottelun henkilötietojen rekisterinpitäjän ja -käsittelijän välille. Yleisen tietosuojasetuksen 15–22 § mukaisesti rekisteröidyllä on oikeus tarkastaa henkilötietoja, oikaista, poistaa, rajoittaa ja siirtää niitä järjestelmästä toiseen. Tätä oikeutta on voitava toteuttaa vaivattomasti ja kohtuullisin väliajoin. On kuitenkin syytä huomata poikkeustilanteet, esimerkiksi tietosuojasetuksen 17 artiklan mukaiseen poistamisveloitteeseen liittyen. Näistä on kerrottu seuraavassa Talenomin tietosuojaselosteesta otetussa kuviossa.

Rekisteröityjen oikeudet	<p>Rekisteröidyllä on Euroopan Unionin tietosuojasetuksen 15-22 § mukaisesti mm. oikeus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tarkastaa henkilötiedot 2. tietojen oikaisemiseen 3. tietojen poistamiseen 4. käsittelyn rajoittamiseen 5. siirtää tiedot järjestelmästä toiseen <p>häntä koskeviin tietoihin, joita hänestä on tallennettu Talenom tietojärjestelmiin. Joidenkin rekisteröidyn oikeuksien toteuttamista rajoittaa jokin toinen pakottava lainsäädäntö, jonka perusteella Talenomilla on oikeus ja velvollisuus kieltäytyä perustellusti tietojen oikaisemisesta, poistamisesta, käsittelyn rajoittamisesta tai siirtämisestä järjestelmästä toiseen. Esimerkkinä tällaisesta lainsäädännöstä on esimerkiksi kirjanpitolaki, joka määrää palkanlaskentaan liittyvien tositteiden säilyttämisestä, riippumatta rekisteröidyn tietosuojasetuksessa määräämistä oikeuksista.</p> <p>Niissä tilanteissa joissa rekisteröity haluaa tarkastaa tai muuttaa tietojään Talenom asiakkaan omistuksessa olevaan rekisteriin kuuluvista tiedoista, tulee rekisteröidyn tehdä tietojen tarkastus- tai muutospyyntö rekisterinpitäjälle ja rekisterinpitäjä huolehtii tietojen tarkastus- tai muutospyyntöön toimeenpanon yhdessä henkilötietojen käsittelijän Talenom kanssa. Rekisterinpitäjän tulee tällöin osoittaa kirjallinen tarkastuspyyntö alla mainittuun sähköpostiosoitteeseen.</p> <p>Tarkastus- ja muutospyyntöissä tulee yksilöidä henkilötieto jota halutaan tarkastaa ja antaa rekisterin nimi mitä pyyntö koskee. Pyyntö tulee lähettää sähköpostitse osoitteeseen: rekisteriseloste@talenom.fi. Rekisteröity voi käyttää henkilötietolain määräämää henkilötietoihin kohdistuvaa oikeuttaan maksuttomasti vain kerran vuodessa.</p>
---------------------------------	--

KUVIO 5. Rekisteröityjen oikeudet. (Talenom 2018, Viitattu 2.9.2020.)

Opinnäytetyössä kerrottiin aiemmin, kuinka taloushallinnon palveluja tuottaessa joudutaan käsittelemään paljon asiakkaiden tietoja. Näistä käsittelytoimistakin löytyy erittelyt tarkasteltavasta tietosuojaselosteesta. Tietosuojaselosteen pääosan lisäksi kerrotaan erilaisista henkilötietorekistereistä ja niiden rekisteriselosteista. Niiden mukaan henkilötieto tallennetaan ja käsitellään taloushallintopalveluiden tuottamiseksi sopimussuhteessa toimittajan ja asiakkaan välillä. Rekisteriselosteissa kerrotaan käsiteltävät henkilötiedot sekä niiden käsittelyn ja käytön tarkoitukset. Käsiteltäviä henkilötietoja ovat muun muassa asiakkaan palkan- ja palkkionsaajien henkilötiedot palkka- ja henkilöstöhallinnon toteuttamiseksi. Palkkahallinnossa käsiteltäviä henkilötietoja ovat esimerkiksi nimi, osoite, puhelinnumero, sähköpostiosoite, henkilötunnus, tilitiedot, sukupuoli, kieli, työsuhdetiedot ja kaikki muut sellaiset tiedot, jotka ovat tarpeellisia palkkahallinnon palvelujen tuottamiseksi. Täydellinen tietosuojaselosteen mukainen listaus henkilötietojen käsittelystä löytyy seuraavasta kuvasta.

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus	<p>Henkilötietoa tallennetaan ja käsitellään Toimittajan taloushallintopalveluiden tuottamiseksi sopimussuhteessa Toimittajan ja Asiakkaan välillä. Henkilötietoa käsitellään lakisääteisten ja viranomaiskäsittelyyn liittyvien velvollisuuksien täyttämiseksi.</p> <p>Henkilötietoa käsitellään seuraavissa käyttötarkoituksissa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asiakkaan palkka- ja henkilöstöhallinnon toteuttamiseksi • Asiakkaan kirjanpidon tekemisen ja saatavien seuraamista varten • Osakeyhtiön hallintoa varten • Yhdistyksen hallintoa ja laskutusta varten • Asunto-osakeyhtiön hallintoa ja laskutusta varten • Liikennevakuutus-, potilasvakuutus-, tapaturmavakuutus-, lääkevahinkovakuutus- ja ympäristövahinkovakuutuslain perusteella maksettavat etuudet
Rekisteröityjen ryhmät ja henkilötietoryhmät	<p>Asiakkaan palkan- ja palkkionsaajat palkka- ja henkilöstöhallinnon toteuttamiseksi (PL) Asiakkaan henkilöasiakkaiden saatavien seuraamista varten (KP) Osakeyhtiön osakkaat osakeyhtiön hallintoa varten (OY) Yhdistyksen jäsenet yhdistysten hallintoa ja laskutusta varten (YJ) Asunto-osakeyhtiön osakkaat asunto-osakeyhtiön hallintoa ja laskutusta varten (AOY) Liikennevakuutus-, potilasvakuutus-, tapaturmavakuutus-, lääkevahinkovakuutus- ja ympäristövahinkovakuutuslain perusteella maksettavat etuudet (VAK)</p> <p>Käsiteltäviä henkilötietoja ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimi (PL, KP, OY, YJ, AOY, VAK) • osoite, puhelinnumero, sähköpostiosoite (PL, KP, OY, YJ, AOY, VAK) • henkilötunnus (PL, OY, AOY, VAK) • tilitiedot (PL, KP, OY, YJ, AOY, VAK) • sukupuoli, kieli (PL) • työsuhdetiedot (PL) • palkkatiedot ja -perusteet (PL) • ammattiyhdistyksen jäsenmaksutiedot (PL) • ulosottotiedot (PL, KP, OY, YJ, AOY, VAK) • verokortti, työsopimus (PL) • tuntikirjaukset, kappalehinta (PL) • poissaolot, lomat, lääkärintodistukset (PL)

KUVIO 6. Henkilötietojen käsittely. (Talenom 2018, viitattu 6.9.2020.)

4.3 Toteamukset

Kaiken kaikkiaan tarkasteltavassa tietosuojaselosteessa on hyvin kattavasti Yleisen tietosuojasetuksen vaatimat tiedot. Selosteen sisältö eritellään artikkelissa 30. Sen mukaisesti yllä tarkastellusta selosteesta löytyy rekisterinpitäjän ja rekisterinpitäjän edustajan ja tietosuojavastaavan nimi ja yhteystiedot. Talenomilla on tietosuojiasioiden hoitamista varten nimetty tietosuojavastaava, jonka yhteystiedoiksi on merkitty rekisteriselosteeseen puhelinnumero ja sähköpostiosoite.

Selosteessa ilmoitetaan mahdollisuudesta käyttää tarkistus-oikeutta ja vaatia tietojensa korjaamista. Henkilötietojen käsittely taloushallintoalalla on työn luonteesta johtuen välttämätöntä. Ennen yleisen tietosuojasetuksen soveltamista henkilötietojen käsittelyä säänteli Suomessa henkilötie-

tolaki, jonka mukaisista edellytyksistä henkilötietojen käsittelylle ainakin seuraavat täytyvät: rekisteröidyn antama suostumus, rekisteröidyn toimeksianto tai sellainen sopimus jossa rekisteröity on osallisena, jos käsittely yksittäistapauksessa on tarpeen rekisteröidyn edun suojaamiseksi, tai jos rekisteröidyllä on asiakas- tai palvelusuhteen tms. suhteen vuoksi asiallinen yhteys rekisterinpitäjän toimintaan. Erityisesti asiakkaan ja taloushallintoyrityksen välinen sopimus on vahva peruste henkilötietojen käsittelylle. Tietosuojaselosteessa rekisteröidylle tarjotaan henkilötietolain määräämää oikeutta tarkastaa ja muuttaa henkilötietojaan kerran vuodessa maksuttomasti.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia uutta ePrivacy-asetusta ja sen vaikutuksia taloushallintoalan yrityksiin, sekä pohtia asiakkaiden ja heidän työntekijöidensä yksityisyydensuojaa. Euroopalaisessa tietosuojalainsäädännössä luonnollisten henkilöiden suojeleminen henkilötietojen käsittelyssä on perusoikeus. Tutkimuksesta selvisi, että teknologian nopea kehitys on tuonut myös taloushallintoalalle uusia haasteita henkilötietojen suojelemaan, minkä seurauksena ainakin isoimmat alan toimijat ovat reagoineet uusiin velvoitteisiin tehokkaasti, varsinkin kun taloushallintoalakin on muutoksen kohteena, digitaalisen taloushallinnon myötä. Tietosuojaselosteita on päivitetty ja tietosuojavastaavia nimitetty, jotta pystytään täyttämään lainsäädännön asettamat vaatimukset, sekä tuottamaan laadukasta palvelua. Komission ehdotus uudeksi asetukseksi täydentää yleistä tietosuoja-asetusta ja kummassakin asetuksessa on paljon yhtäläisyyksiä, kuten suostumuksen periaate, sekä määräykset (sähköisen viestinnän) tietojen käsittelystä ja poistamisesta. Nykyisellään GDPR:n edellyttämästä tietosuojaselosteesta käy hyvin kattavasti ilmi henkilötietojen käsittelyyn liittyvät toimet. Mutta jää nähtäväksi, tuoko uusi asetusta konkreettisia lisävelvoitteita tietosuojaselosteiden sisällölle.

Komission ehdotuksen vaikutuksia lähdettiin tutkimaan valitun yrityksen tietosuojaselosteen pohjalta. Pääasiallinen sähköisen viestinnän muoto, jota tällä hetkellä käytetään asiakasviestinnässä on sähköposti. Nykyisellään tarkasteltuna tietosuojaselosteesta käy ilmi, että asiakasviestinnässä käytettävä sähköpostipalvelu sijaitsee Yhdysvalloissa olevilla palvelimilla ja niiden suojaamisesta vastaavat kyseiset palveluntarjoajat eurooppalaisen tietosuojalainsäädännön mukaisesti. Näin ollen tarkastelun kohteena oleva yritys ei itse vastaa sähköisen viestinnän (tässä tapauksessa sähköpostin) metadatan säilyttämisestä, eikä siltä osin pitäisi tulla uuden asetusehdotuksen mukaisia lisävelvoitteita taloushallintoyritykselle. Eprivacy-asetuksessa ei myöskään suoraan mainita ainaakaan sen nykyisessä muodossa pakollisista lisäyksistä tietosuojaselosteeseen. Mikäli taloushallintoalan toimijan tietosuojaseloste on kokonaisuudessaan ajan tasalla suhteessa Yleiseen tietosuoja-asetukseen, sen voisi mahdollisesti pitää nykyisessä muodossaan, mikäli uusi ePrivacy-asetus joskus tulee voimaan.

Sähköpostipalvelun lisäksi alalla tavallista on käyttää sähköistä viestintää myös talon sisällä, esimerkiksi jonkinlaisen pikaviestipalvelun, sähköisten kalenterien tai intraverkon kautta. Sisäistä

viestintää käydään lisäksi päivittäin tavallisilla puheluilla, sekä internet-puheluilta eli VoIP-palveluilla. Uuden asetuksen johdannon 13 kohdassa todetaan, että asetusta ei tulisi kuitenkaan soveltaa suljettuihin loppukäyttäjien ryhmiin, kuten yritysten sisäisiin verkkoihin, joihin on pääsy vain yrityksen jäsenillä. Näin ollen asetus ei siltä osin toisi lisävelvoitteita taloushallintoalan palveluita tarjoavan yrityksen intraverkolle, joka on eristetty vain talon sisäiselle liikenteelle ja yrityksen omille työntekijöille sekä yrityksen sisäiselle sähköiselle viestinnälle. (KOM/2017/0003, johdanto 13 kohta.)

6 POHDINTA

Opinnäytetyön aloitusvaiheessa vuonna 2019 tarkasteltavaksi valittu ehdotus uudeksi sähköisen viestinnän tietosuoja-asetukseksi oli keskustelun ja uutisoinnin aiheena, vaikka se oli vasta aloitusvaiheessa. Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, koska Euroopan Unionissa on havaittu tarve yleisen tietosuoja-asetuksen täydentämiselle, minkä vuoksi komissio valmisteli uuden ehdotuksen. Opinnäytetyön aihe valikoitui, kun silloisessa työssäni asetus tuli puheeksi tilitoimiston tietosujavastaavan kanssa ja hän heitti ilmoille ajatuksen, olisiko tulevalla asetuksella mahdollisia vaikutuksia taloushallintoalaan, sillä GDPR oli jo tuonut paljon muutoksia. Työelämä-lähtöinen tarve asetuksen tarkastelulle siis motivoi aiheen valitsemiseen.

Tavoitteena oli ottaa näkökulmaksi erityisesti asiakkaiden yksityisyydensuoja ja pohtia toisiko uusi asetus vaikutuksia esimerkiksi henkilötietojen käsittelyyn. Selkeää vastausta oli hyvin hankala löytää, sillä kuten aiemmin opinnäytetyössä on todettu, ePrivacy-asetuksen tarkoitus on täydentää yleistä tietosuoja-asetusta ja yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiset toimenpiteet on jo otettu hyvin kattavasti huomioon alalla, jolla henkilötietojen käsittely on laajamittaista ja jokapäiväistä. Lopullisten vaikutusten arviointi olisi helpompi tehdä, kun uusi ehdotus on valmis ja sitä aletaan sovelta-
maan.

Koska asetus oli, ja on edelleen vasta ehdotusvaiheessa, aiheesta löytyi hyvin niukasti tietoa ja kirjallisuutta. Tämä toi lisähaasteita opinnäytetyön kirjoittamiselle. Tukeviksi lähteiksi oli pakko ottaa laajemmin EU-tietosuojalainsäädäntöä käsitteleviä aineistoja, sekä sähköisen viestinnän tietosuoja-asetuksen ”emo” eli GDPR. Koska tietoa aiheesta oli vaikeasti saatavilla, jouduin tarkastelemaan keskeneräistä asetusehdotusta, sekä käymään läpi sen keskeisiä tavoitteita ja säädöksiä opinnäytetyössä. Aiheen uutuudesta johtuen koin tarpeelliseksi myös kirjallisuuskatsausmaisesti käsitellä aiheeseen liittyviä uutisia ja kotimaisten tietosuoja-asiantuntijoiden näkemyksiä. Näistä selvisi ainakin se, että yleisellä tasolla tietosuoja-asetuksen täytäntöönpano on Suomessa vielä heikolla tasolla, johtuen esimerkiksi Liikenne- ja viestintäviraston suosittelemasta linjasta, jonka mukaan seurannan estäminen olisi loppukäyttäjän vastuulla.

Nähtäväksi kuitenkin jää, minkälaisia muutoksia keskeneräiseen ehdotukseen vielä tulee, sillä nykyisellään se ei ole saanut kovin lämmintä vastaanottoa. Konkreettisten vaikutuksien arviointi oli

niin ikään haastavaa, sillä ePrivacy-asetus on sellaisenaan hieman tulkinnanvarainen ja vaikeaselkoinen alan ammattilaistenkin mielestä.

Opinnäytetyön kirjoittaminen ei edennyt suunnitellun aikataulun mukaan. Koronakevät, sekä työelämään siirtyminen hidastivat osittain työn loppuunsaattamista. Aihe oli omasta mielestäni todella mielenkiintoinen, mutta EU-asetuksien ja lakien materiaali oli hieman vaikealukuista. Aiheen haastavuus niin ikään yllätti minut, mutta opinnäytetyö projektina on ollut todella opettavainen. Opin paljon lisää taloushallintoalasta, henkilötietojen käsittelystä sekä tietosuojalainsäädännöstä ja lakitekstien tulkinnasta. Aihe tulee olemaan jatkossakin ajankohtainen, sillä sähköinen viestintä lisääntyy työelämässä koko ajan ja aiheen tutkimiseen voisi palata, mikäli asetus tuodaan uudestaan ehdolle Euroopan Unionissa. Uskon, että olisi mahdollista saada paremmat tutkimustulokset aiheesta, mikäli Euroopan Komissio saisi asetuksen siihen kuntoon, että se hyväksyttäisiin ja sitä alettaisiin soveltamaan Unionissa.

LÄHTEET

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 (Yleinen tietosuoja-asetus.)

Euroopan tietosuojaneuvosto. 2019. Lausuma 3/2019 sähköisen viestinnän tietosuoja-asetuksesta.

Euroopan unionin perusoikeuskirja 2012/C 326/02.

Henkilötietolaki 523/1999 (kumottu.)

HE 125/2003 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen viestinnän tietosuojaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

KOM/2017/0003 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yksityiselämän kunnioittamisesta ja henkilötietojen suojasta sähköisessä viestinnässä ja direktiivin 2002/58/EY kumoamisesta (sähköisen viestinnän tietosuoja-asetus).

Lahti, S. & Salminen, T. 2014. Digitaalinen taloushallinto. Helsinki: Alma Talent Oy.

Laki sähköisen viestinnän palveluista 917/2014.

Kaarlejärvi, S. & Salminen, T. 2018. Älykäs taloushallinto – Automaation aika. Helsinki: Alma Talent Oy.

Korpisaari, Pitkänen & Warma-Lehtinen. 2018. Uusi tietosuojalainsäädäntö. Helsinki: Alma Talent Oy.

Oikeusministeriö. 2018. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietintö. Mietintöjä ja lausuntoja 8/2018. Helsinki: Oikeusministeriö.

Raitio, J. 2016. Euroopan unionin oikeus. Helsinki: Alma Talent Oy.

Sopimus Euroopan unionin toiminnasta.

Talenom. 2018. Talenom tietosuojaseloste ja rekisteriselosteet.

Taloushallintoliitto. 2019. Taloushallintoala Suomessa. Viitattu 15.12.2019. <https://taloushallintoliitto.fi/tietoa-meista/tutkimuksia-ja-tietoa-alasta/tilitoimistoala-suomessa>

Tietosuojalaki 1050/2018.

Tilastokeskus. 2017. Alueellinen yritystoimintatilasto.

Tilintarkastuslaki 1141/2015.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2019 Taloushallintoalan toimialaraportti.

Twitter 2019. Boratynskib, J. 12.11.2019. Viitattu 11.10.2020, <https://twitter.com/tolvanhe/status/1197505749087330310?>

Niilola, M. (jne.) Yle 2019. Suomi ei olekaan EU-tietosuojaan mallioppilas. Viitattu 11.10.2020, <https://yle.fi/uutiset/3-11363962>